

אמנות פרה-היסטורית

תפקיד האמנות בעידן האדם

הקדמון היה להבטיח את

הצלחת הצייד, את הקיום

היומיומי ואת הישרדות

השבט.

אמנות זו לא נועדה לצורכי קישוט

ולא לצרכים אסתטיים במובן

המקובל היום.

מטרות האמנות הפרה - היסטוריות:

1. תרבות הצייד - העברת מסורת, העברת מידע, היכרות עם בעלי חיים ונקודת התורפה שלהם.

2. פולחן - מאגיה, כישוף, קבלת כח לשם הצלחה בצייד והצורך להתגבר על כוחם של בעלי החיים.

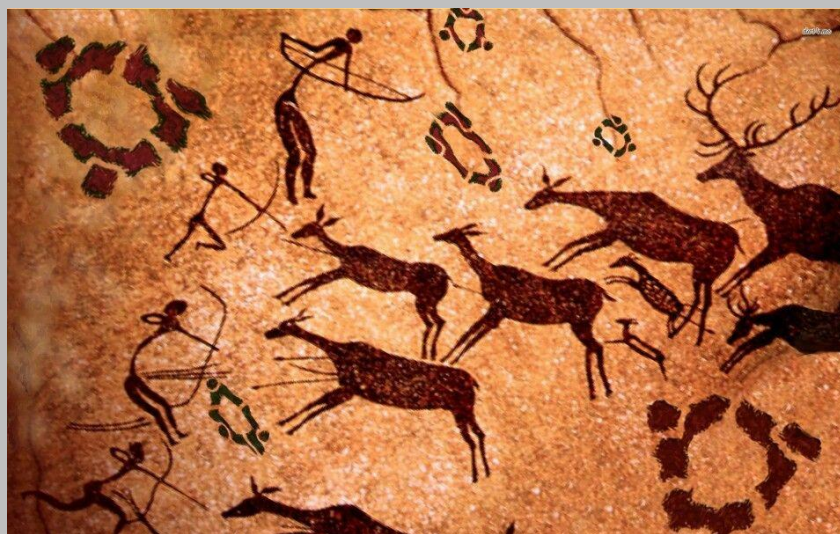
3. פריון - יצירת קמעות שמטרתם העמדת צאצאים, המשך קיום השבט והמשך הקיום האנושי.

הציור הפרה היסטורי:

נושאים:

1. ציור כפות ידיים (החתמה)
2. ציור בעלי חיים שנועדו לצייד
3. ציור דמויות אדם וכלי נשק

טכניקה וחומרי הציור:

1. קווי מתאר - **חריטה** באבן חדה, גוש פחם, אבן צבעונית.
2. **מריחות** צבע באצבעות ובידיים על מצע הסלע.
3. **שימוש בכלי מתווך** מכחולים מאולתרים (מקלות, עצמות, פרווה)
4. ציור באמצעות **נשיפה** בצינורות (קני סוף, עצמות)
5. **איבוק** - אבקת צבע, פחם (פרווה, נוצות).
6. הצבעים היו לרוב עשויים מגושי אדמה צבעוניים.
7. לפעמים עורבבו החומרים האבקתיים בחלבון, שומן, דם ועוד חומרים אורגניים מהסביבה.

ציור ממערת אלטמירה
שבספרד זמן משוער
כ-15,000-30,000

ציורי כפות הידיים

האדם הקדמון רצה
לסמן טריטוריה
או להפגין בעלות על
המקום
ועל בעלי החיים
שאותם צד.

(פש מירל Pech-Merle), צרפת, לפני כ-20,000
שנה.

מאפייני הציור הפריהיסטורי :

1. קומפוזיציה ספונטנית ומקרית לרוב לא מתוכננת

2. ציור על גבי ציור

3. לעיתים נעשה שימוש במשטחים בולטים או אופקיים ליצירת קו בסיס

לבעלי החיים, קימורים.

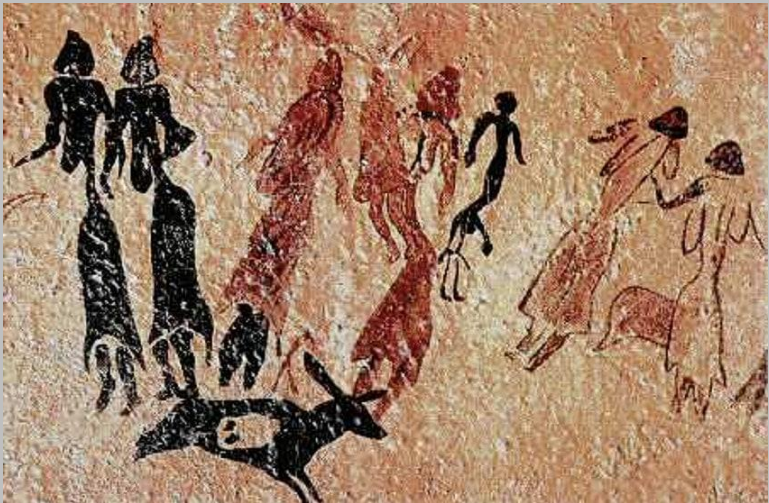
מאפייני הציור דמויות:

בעלי חיים -

- ציור החיה בפרופיל
- הדגשה של איברים הנחשבים טובים למאכל
- קווי מתאר מודגשים
- נפחיות (לעיתים)
- ציור יותר נטורליסטי
- חוסר פרופורציות אל מול האדם

בני אדם -

- ציור סכמתי
- עיוותים
- חוסר פרופורציות אל מול האדם

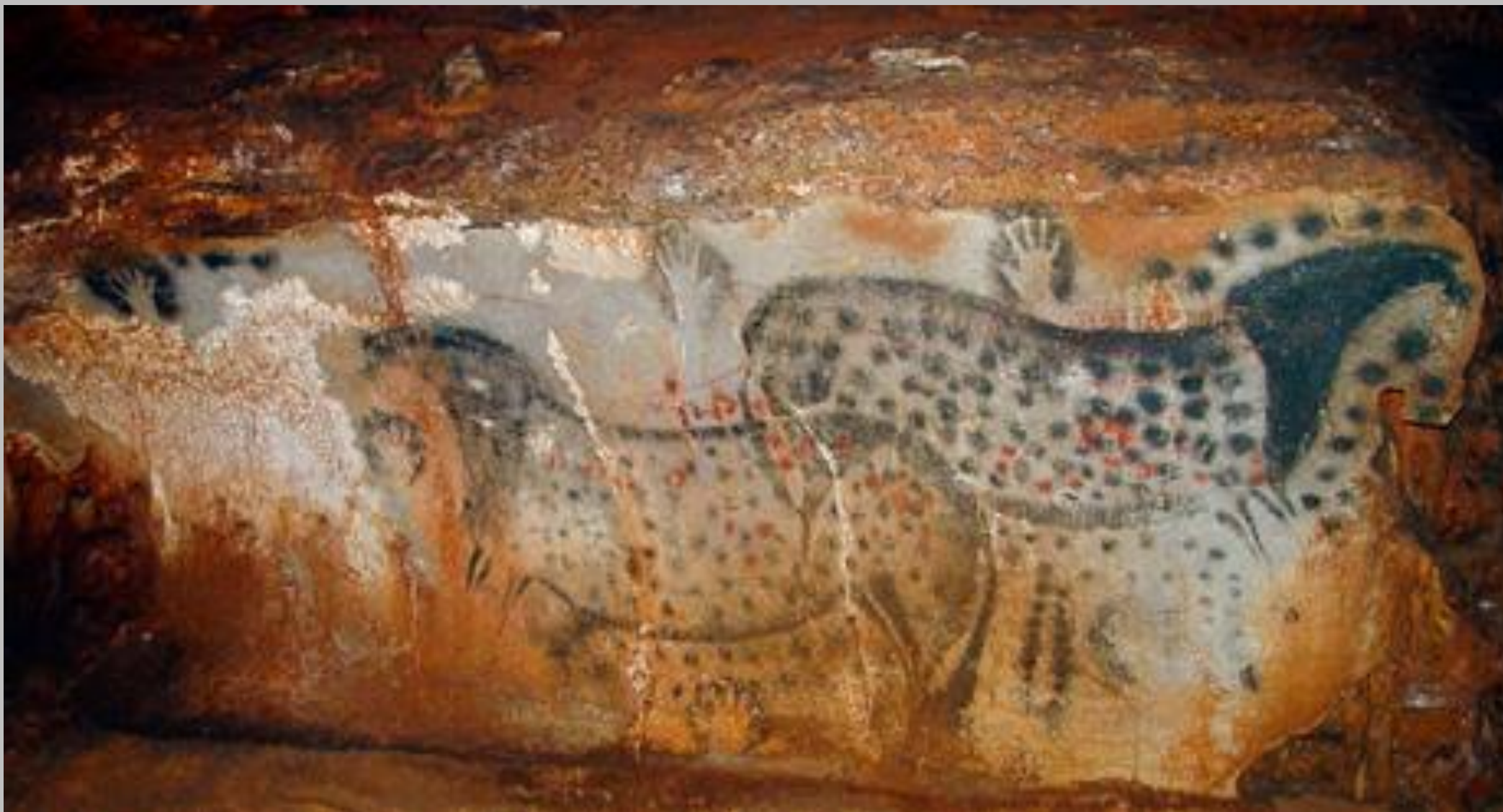
מערת לסקו: אולם הפרים, לסקו, צרפת, כ-15,000 לפנה"ס.

מערת אלטמירה, [ביזונים](#), ספרד, כ-13,000 לפנה"ס.

(פש מירל Pech-Merle), צרפת, לפני כ-20,000 שנה

אדם מוטל ליד תאו, 15,000 לפנה"ס, ציור סלע, אורך התאו 109 ס"מ, מערת לסקו

אדם מוטל ליד תאו, 15,000 לפנה"ס, ציור סלע, אורך התאו 109 ס"מ, מערת לסקו

מערת לסקו היא למעשה מערכת של מערות שבהן צוירו ציורי סלע במקומות שונים, בעיקר בחלקים העליונים של המערה. הציור של אדם ותאו הוא חלק מציורי קיר קודמים שנעשו באותו מקום. יש להניח שתפקידם היה פולחני, וכלל מעין טקס לפני היציאה לציד מתוך אמונה ורצון לגבור על החיה.

האדם מתואר נראה שוכב באלכסון ליד התאו, לידו ציפור עם רגל אחת. מימין לציפור מוטל חפץ דמוי חץ על האדמה, ומעין רומח או חנית פוגע בחלק האחורי של התאו באלכסון. התאו מפנה את ראשו לכיוון הפציעה. דמות האדם מצוירת בקווים כלליים וקטנה יחסית לעומת התאו. האדם נראה כאיש גפרורים, פניו דומות לציפור. הדמות סכמתית וחסרת נפח, מתוארת בקווי מתאר בלבד ללא פירוט אנטומי.

לעומת האדם, התאו מתואר בממדים גדולים ובפרטנות אנטומית רבה יותר המדגישה את החשיבות שניתנה לציור בעלי החיים. החשיבות המאגית של היכולת להתמודד עם התאו ולהתגבר עליו ניכרות בציור זה ביכולת לתאר את התאו גם במצבים של גסיסה או מוות לאחר הציד, ובכך מבטיחה לאדם הקדמון שבכוחו להתמודד ולהתגבר על החיה.

(אמנות פרה היסטורית , כתבה : יהודית ויינשטיין)

הסיבות להבדלים בין ציור האדם לציור התאו נבעו מכך שהצייר הקדמון הכיר היטב את בעלי החיים המיועדים לציד, ולכן גם היטיב לציירם כחלק מתרבות הציד ומטקסי החניכה לקראת היציאה לציד. לעומת זאת, הצייר הקדמון לא הרבה לצייר אנשים ומשום כך לא היה מיומן בכך ולכן תיאר את האדם בצורה סכמתית. יש המשערים שייתכן גם שהסיבות לציור המינימליסטי של דמות האדם היו קשורות לאמונה במאגיה ובכישוף, וכדי שהצייד עצמו לא יפגע בזמן הציד, העדיף שלא לתאר את פרטי דמותו.

הפיסול הפרה היסטורי - נושאים:

- דמויות נשים שייצגו פריזן
- קמעות וצלמיות
- בעלי חיים

הפיסול הפרה היסטורי - נושאים:

אלות הפריזון

- הגזמה בעיצוב איברי המין
- סכמתיות - ללא פרטים
- לא תווי פנים

בעלי חיים

- עיצוב יותר ריאליסטי
- תנועה ופרופורציות מדויקות

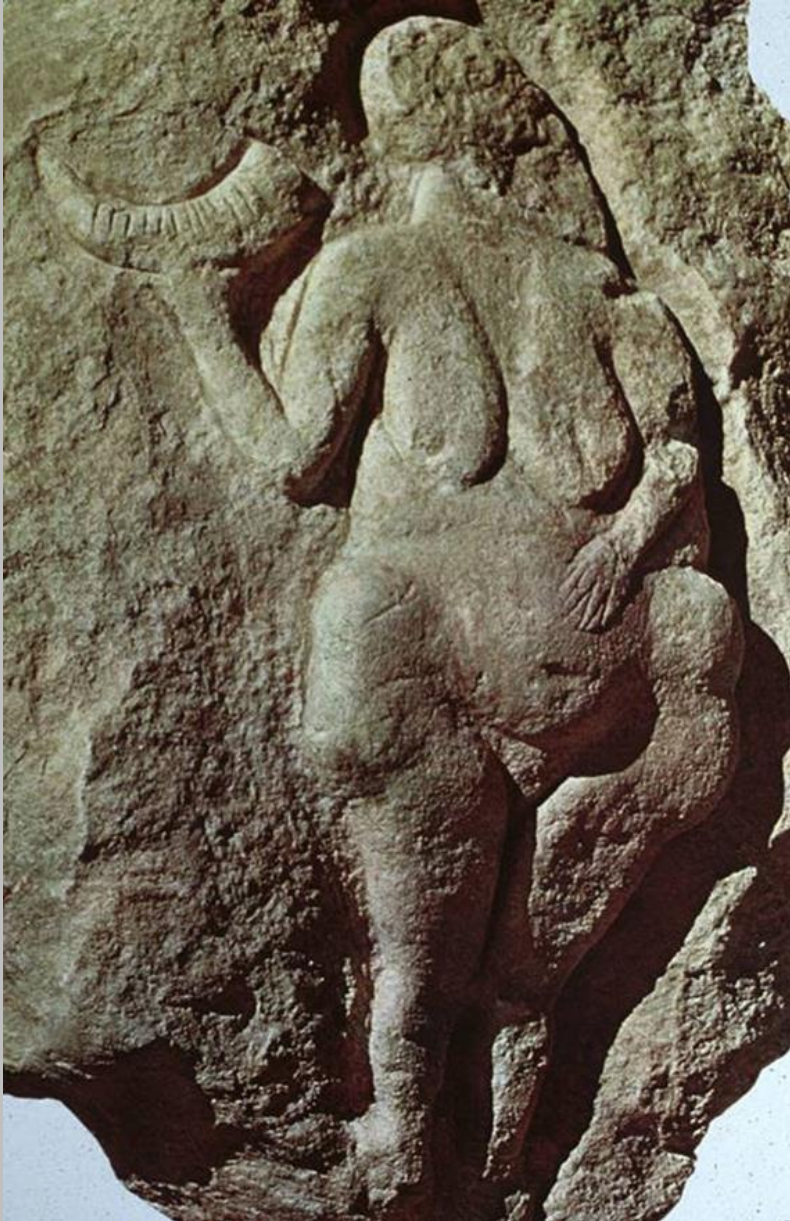

[ביזון](#), מערת לה מדלן, צרפת, 12,000 לפנה"ס, מגולף מקרן של אייל, אורך 10 ס"מ.

"ונוס מווילנדורף" אוסטריה, 22,000-24,000 לפנה"ס, אבן גיר מגולפת, גובה 11.1 ס"מ

ונוס מווילנדורף היא צלמית הפריזון המפורסמת ביותר מהתקופה הפרה-היסטורית. מאז שהתגלתה בתחילת המאה ה-20 הייתה לה השפעה רבה מאוד על האמנות המודרנית. את השם הכללי **ונוס** לאלות הפריזון הקדומות נתנו חוקרים בני-זמננו במשמעות אירונית, מתוך השוואה לפסלי ונוס הקלאסיים (לדוגמא: **ונוס ממילון**), המציגים ניגוד בתפיסת גוף האישה. עם זאת, אם נתייחס לתרבות שבה נוצרה הצלמית הרי היא ללא ספק האישה בעלת היופי "האידיאלי" לתקופתה דווקא בגלל היותה שמנה בצורה מוגזמת (על פי קריטריונים מודרניים). לפי קריטריונים של תקופתה היא יכולה ליצג את המהות של פריזון האישה.

הממדים של ונוס מווילנדורף קטנים וגוציים, השדיים והבטן ענקיים והאיברים תפוחים בהגזמה. הידיים קטנות, מונחות על הבטן וכמעט בלתי נראות. שערה של האישה עשוי בקפידה ובתשומת לב. הבלטת כל האיברים החשובים לפריון, להיריון ולהנקה משדרים עוצמה והופכים את האישה לסמל פוריות המבטא את התרבות שבה נוצרה הצלמית. מראה האישה הפורייה מסמל את הביטחון בהמשכיות השבט ואת יכולת השרדותו. תפיסה דומה לזו אפשר לראות גם ב**ונוס מלוסל**, תבליט אבן שנמצא במערת לוסל בצרפת.

(אמנות פרההיסטורית , כתבה : יהודית ויינשטיין)

ונוס מלוסל, צרפת, 18,000-20,000 לפנה"ס תבליט מאבן גיר, גובה 45 ס"מ.